

Orkdal kommune
Postboks 83
7301 Orkanger

15. januar 2018

Klage på reguleringsplan for Furumoen

Vi viser til vedtak 6. desember 2017 i Orkdal kommunestyre av andre gangs behandling av reguleringsplan for Furumoen, og til vår foreløpige klage datert 28. desember 2017. Vi vil med dette gi utfyllende informasjon, der vi blant annet vil peke på at vedtaket strider mot målsetting og saksbehandlingskrav i naturmangfoldloven § 4 og §§ 8-12, jf. § 7.

Kroksjøer er en sterkt truet naturtype, og Furumokjela er den største gjenværende i Orkla. Det er også den eneste gjenværende brakkvannskroksjøen i Trøndelag (i Midt-Norge, inkludert Nordmøre, er det to), og har ved enkle tiltak potensial til å bli et svært viktig habitat for den sterkt reduserte sjørretstammen i Orkla. Det er stor risiko for at en ikke vil klare å gjenskape verdiene fullt ut ved kompenserende tiltak.

Gjennfylling av Furumokjela vil være et **brudd på § 4 i vannforskriften** som sier at «*overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og god kjemiske tilstand*». I følge regional plan for vannforvaltning skal vannforekomsten som Furumokjela er en del av nå dette målet innen 2021. Igjenfylling av Furumokjela vil føre til at miljømålet ikke vil bli nådd.

Vannforskriften reflekterer, i tillegg til EUs rammedirektiv for vann, **konvensjonen om biologisk mangfold (CBD)** som Norge har signert. CBD forplikter Norge til å ta vare på naturmangfoldet gjennom de såkalte Aichimålene, inkludert restaurering av natur. Målene skal være sikret i 2020. Alle relevante delmål berøres negativt av den foreliggende planen, og den bryter både med visjonen og hovedmålet med konvensjonen.

Vedtaket skal drøfte saken i forhold til prinsippene i naturmangfoldloven (Kap 2, § 8-12) og vurderingene skal framgå av vedtaket. Dette er ikke overholdt, og det er dermed en grunnleggende og alvorlig feil i saksbehandlingen. Under behandling av saken framgikk dette bare som ett av mange vedlegg, og rådmannen viser i protokollen side 9 til at det inneholder mye generell tekst, samt drøftinger og temaer som skulle være avklart i kommunedelplan næring (angående denne, se under). Det er generelt uklart hva som skal ha vært avklart i henholdsvis kommunedelplanen og reguleringsplanen. Det er fare for at de folkevalgte som fattet vedtaket

ikke var klar over kravene i lovverket når det gjelder naturmangfold, og at de heller ikke har fått saken godt nok opplyst slik at de visste hva de sa ja til.

Orkla er en livsnerve for hele dalføret, og fiske er en viktig næringsvei i alle kommunene langs Orkla. Orkla fellesforvaltning (fiskeforvaltningen), vannområdet Orkla og Naturvernforbundet, har argumentert for bevaring og rehabilitering av et viktig område for ferskvannsorganismer og fugler, og gått i mot igjenfyllingen.

Vedtaket har ikke tatt tilstrekkelig hensyn til **behovet for klimatilpasning** og de langsiktige virkningene av klimaendringer med flom og havnivåstigning. Ved en oppfylling av Furumoen må det også tas hensyn til hvordan det vil påvirke de øvrige områdene ved utløpet av Orkla ved at elva får mindre spillerom. Flomavledningskapasiteten reduseres.

Kompenserende tiltak i en annen vannforekomst enn den som er påvirket strider også i mot vannforskriften. Vannforskriften legger kun opp til avbøtende tiltak (ikke som naturmangfoldloven, som i visse sammenhenger åpner for kompensasjon). I saken er det «tatt sikte på» å kompensere tapt areal/naturkvalitet. Det er blant annet foreslått å gjenskape nytt tilsvarende område, **uten at det er foreslått konkrete, realistiske alternativer, og uten at det er utredet av kompetent fagmiljø**. Det er foreslått å forbedre flomløp/bekk ved Ferjemannstuggu for å dekke den funksjonen Furumokjela ville fått for sjørret dersom vandringshinderet ved utløpet ble fjernet. Bekken ved Ferjemannstuggu har en funksjon i seg selv, som ikke kan «utvides» ved et enkelt vedtak som dette, til å kunne fylle både egen, opprinnelige funksjon og Furumokjelas funksjon. Det krever i så fall ekspropriasjon av eiendom. Dessuten ligger dette området litt høyere oppe i vassdraget, slik at det ikke vil få samme saltgradient/kvalitet. KU viste markerte forskjeller i artssammensetningen mellom kroksjøene, hvor Furumokjela viste tydelige saline påvirkninger, og kjela ved Ferjemannstuggu var mer typisk for ferskvann.

Det er ikke vist at det er realistisk å gjenskape et areal med brakkvannssystemer som er nært opp til Furumokjelas størrelse på 20 dekar i området. Beslutningen er dermed tatt på sviktende grunnlag. I vedtaket skrives det: «*Rådmannens kommentar til innspill (flere) om kompenserende tiltak for Furumokjela: Vannområdeutvalget for Orkla, med støtte fra OFF, anbefaler gjenetablering av brakkvannskroksjø. Rådmannen har (også med bakgrunn i uttalelser fra Orkla Landbruk og Fylkesmannen) revidert bestemmelsen. Detaljerte bestemmelsene må avklares nærmere i plan for kompenserende naturmangfoldstiltak (pkt. 6.7 i bestemmelsene)*». Her er det tatt en beslutning om å gjennomføre et tiltak det er betydelig sannsynlighet for at det ikke er mulig å gjennomføre, og beslutningen er fattet uten å utrede om det er mulig!

Tap av areal er ansett som en av de største truslene for sjørret i Trøndelag. Ved utløpet av Orkla og Skjenaldelva er ca. 84 % av det opprinnelige Orkladeltaet

nedbygd, og tilgangen på brakkvannsområder er svært begrenset. Brakkvannsområder er svært viktige for ørret/sjøørret. Floa virker opp mot Fannrem med oppstuvende effekt av ferskvann, men vesentlig saltgradient i tid og rom i ferskvannsføremster noe grunnere enn elva finnes opp mot Ferjemannstuggu og Evjen. Det kan i teorien være mulig å gjenskape brakkvannsystemer opp hit.

Å restaurere ferskvannskroksjøer lenger opp i vassdraget som erstatning for kroksjøsystemet ved Ferjemannstuggu, er ingen reell kompensasjon fordi områdene representerer forskjellige habitatkvaliteter. Å restaurere bekker for oppvekst av ungfisk i ferskvann, kompenserer ikke kvalitetstapet i brakkvann/sjø (som er beiteområdene der fisk skal vokse seg stor raskt nok til å kunne nå gytestørrelse, noe de ikke kan i ferskvann).

Det ble ikke funnet rødlistede arter i verken Furumokjela eller ved Ferjemannstuggu. Artssammensetningen kan derimot være noe misvisende da kartlegging av vannfauna var på en mindre egnet tid av året. Gitt den spesielle og sjeldne naturtypen, er det ikke urimelig å påregne at det kan bli gjort funn av rødlistede arter på en mer hensiktsmessig tid mot juli/august for kroksjøer. I en så spesiell situasjon burde dette vært undersøkt konkret; jf. naturmangfoldloven § 9.

Jordvern

Jordbruk er en viktig næring i Orkdal, og har stor betydning for sysselsetting og verdiskaping (Landbruksstrategi for Orkdal og Meldal kommuner 2016). I strategisk næringsplan for Orkdalsregionen er ambisjonen at regionen skal være ledende på produksjon av mat og bærekraftig bruk av naturressurser. Orkdalsregionen skal også i framtida ha et sterkt landbruk. Næringa skal være lønnsom, og en bidragsyter til sysselsettinga i regionen. Landbruksstrategien viser også til at jordvernet skal stå sterkt, og at det er særlig viktig å ta vare på den beste dyrkajorda. Områder der det kan dyrkes korn, må hvis mulig skjermes mot nedbygging (KU).

Det er ikke utarbeidet noen plan (med prosjektering og kostnadsberegning) av eventuelle alternative avbøtende eller kompenserende tiltak tilhørende saken, noe som var en forutsetning for egengodkjenning i siste behandling og vedtak. I protokollen står det at: «*Endringene i bestemmelser er i samsvar med Fylkesmannen og Statens Vegvesens vilkår for egengodkjenning*», noe vi finner underlig. Vedtaket i så måte er dermed etter vårt syn gjort på sviktende grunnlag.

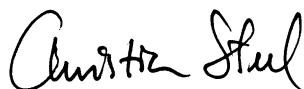
Prosess og konklusjon

Vi får inntrykk av at blant annet miljømyndigheten hos Fylkesmannen, som hadde varslet om tungtveiende hensyn i forbindelse med kommuneplan og planprogrambehandlingen, ble utmanøvrert som følge av at delplan næring ble sendt på høring og vedtatt mens reguleringsplan for området var i høringsprosess. Slik vi forstår det, kom Miljøvernavdelingen ikke med innsigelse etter vanlig

prosedyre tilknyttet det ordinære reguleringsplanløpet, ettersom innsigelsen knyttet til jordvern tilhørende næringsplanen ble trukket av fylkesmannen.

Sabima mener ovenstående viser flere saksbehandlingsfeil, sviktende beslutningsgrunnlag og manglende oppfølging av viktige forvaltningsmål, som etter vårt syn må føre til at reguleringsplanen for Furumoen må oppheves.

Vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær